

ПРО ОТРИМАННЯ ДОЗВОЛІВ НА НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ, ПОВ'ЯЗАНУ З ВИЛУЧЕННЯМ ДИКИХ ТВАРИН З ПРИРОДИ

Дослідники дикої фауни, які працюють на територіях природно-заповідного фонду, чи в районах поза такими територіями, біологічних стаціонарах, часто використовують такі підходи до вивчення диких тварин, які пов'язані з відловом тварин. Незалежно від того, використовуються прижиттєві методи досліджень (напр., відлов для мічення чи зняття біометричних даних з подальшим випуском тварин) чи проводиться вилов з вилученням тварин з природи (для збору колекційних зразків і взяття біологічних проб), дослідникам, як і будь-яким іншим громадянам України, не завадить знати і виконувати відповідні положення чинного законодавства України щодо використання диких тварин.

Відповідно до статті 3 Закону України «Про тваринний світ» (1993) (далі – Закон) об'єктами тваринного світу є:

- хордові, в тому числі хребетні (ссавці, птахи, плазуни, земноводні, риби та інші) і безхребетні (членистоногі, молюски, голкошкірі та інші) тварини в усьому їх видовому і популяційному різноманітті та на всіх стадіях розвитку (ембріони, яйця, лялечки тощо), що перебувають у стані природної волі;
- частини диких тварин (роги, шкіра тощо);
- продукти життєдіяльності диких тварин (мед, віск тощо);
- залишки викопних тварин;
- нори, хатки, лігва, мурашники, боброві загати та інше житло і споруди тварин.
- Об'єкти тваринного світу, а також місця токування, линяння, гніздових колоній птахів, постійних чи тимчасових скупчень тварин, інші території, що є середовищем перебування об'єктів тваринного світу, підлягають охороні.

Відповідно до ст. 4 Закону дикі тварини, що перебувають в стані природної волі, а також інші об'єкти тваринного світу, що перебувають в межах територіальних і внутрішніх морських вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, водойм, що знаходяться на території більш ніж однієї області, державних мисливських угідь, територій природно-заповідного фонду України і лісів державного значення, належать до природних ресурсів загальнодержавного значення.

Ст. 12 Закону вводить таке поняття, як *спеціальне використання об'єктів тваринного світу*. До спеціального використання належать усі види користування тваринним світом (за винятком любительського і спортивного рибальства у водоймах загального користування), що здійснюються з їх вилученням (добуванням, збиранням і таке інше) з природного середовища.

Спеціальне використання тваринного світу здійснюється лише за спеціальними дозволами, що видаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України.

Таким чином, якщо досліднику під час свого дослідження доводиться вилучати диких тварин, навіть тимчасово, то таке вилучення з точки зору Закону відноситься до спеціального використання тваринного світу, і на цю діяльність має бути отриманий дозвіл.

Порядок спеціального використання диких тварин визначений Положенням про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.08.92 № 459.

Більш детально такий порядок деталізується у Правилах видачі дозволів на спеціальне використання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу, віднесених до природних ресурсів загальнодержавного значення, затверджених наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України (Мінекобезпеки) від 26.05.99 № 115, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 09.09.99 р. за № 608/3901.

П. 1.3 Правил встановлює, що ці Правила є обов'язковими для підприємств, установ, організацій та громадян, які здійснюють спеціальне використання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу в наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних, комерційних та інших передбачених законодавством цілях, а також з метою утримання і розведення диких тварин у неволі чи напіввільних умовах, отримання продуктів їх життєдіяльності, переселення диких тварин у нові місця перебування та регулювання їх чисельності.

Слід звернути увагу, що зазначені Правила не стосуються видів, які занесені до Червоної книги України, а також тих, що перебувають у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення

Для науковців інтерес становитимуть розділ 2 Правил, який встановлює форму подання заявки на отримання дозволу та порядок її отримання, а також розділ 3 Правил, де наводиться порядок використання дозволів на спеціальне використання диких тварин та інших об'єктів тваринного світу.

Окрім того, важливо наголосити на той факт, що в процесі роботи і, зокрема, при проведенні обліків тварин, дослідники можуть мати справу з тваринами, що занесені до «Червоної книги України». Необхідно пам'ятати, що для отримання дозволу на спеціальне використання видів, занесених до Червоної книги України, слід керуватися Інструкцією про порядок видачі дозволів на добування (збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, форм клопотання та бланків дозволів на таке добування, затвердженою наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища № 3 від 01.02.93, зареєстрованим в Мініюсті 12.02.93 за № 4.

Щоб отримати дозвіл на вилучення диких тварин з науковою метою в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, слід звернутися до Інструкції про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загально-

державного значення, затвердженої наказом Мінприроди від 12.03.93 № 19, зареєстрованим в Мін'юсті 26.03.93 за № 13.

Законом не передбачена плата за спеціальне використання диких тварин з в наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних цілях. Дозвіл та таке використання видається також безоплатно.

Потрібно мати на увазі, що процедура отримання дозволів може зайняти певний, іноді тривалий час, тому слід потурбуватись про своєчасне подання заявки.

Рекомендується також періодично перевіряти, чи не внесені зміни або чи не прийняті нові акти законодавства, що стосуються дозвільної діяльності в частині спеціального використання об'єктів тваринного світу.

Згадані у статті акти законодавства доступні у вільному доступі в Інтернеті на сайті Верховної Ради України в розділі «Законодавство України»:

<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

Підготував Володимир ДОМАШПНЕЦЬ,

Управління біоресурсів Міністерства екології та природних ресурсів України